

Jaarverslag 2025

Inhoudsopgave

VOORWOORD	2
SAMENVATTING	3
ALGEMEEN.....	7
Natuur en Milieufederatie Groningen.....	7
<i>Missie</i>	7
<i>Kernwaarden</i>	7
<i>Visie</i>	7
Ambitie 2035	9
Meerjarenprogramma 2024-2027	10
De uitvoering in 2025	11
ACTIVITEITEN	13
Basistaken.....	13
<i>activiteit: Ondersteuning & Ontwikkeling Netwerk</i>	14
<i>activiteit: Beleidsbeïnvloeding & Belangenbehartiging</i>	17
<i>activiteit: Pionieren & Projectontwikkeling</i>	22
<i>activiteit: Campagnes & Communicatie</i>	23
Overige werkzaamheden.....	24
<i>activiteit: Projecten</i>	24
<i>activiteit: Opdrachten</i>	26
<i>activiteit: Dienstverlening</i>	27
<i>activiteit: Juridische procedures</i>	27
UITVOERING	29
Organisatie.....	29
<i>Personeel</i>	29
<i>Interne organisatie en administratie</i>	30
<i>Vrijwilligersbeleid</i>	31
<i>Governance</i>	31
<i>Samenwerking met andere organisaties</i>	31
<i>Integriteit</i>	32
<i>Klachten</i>	32
<i>CBF</i>	33
<i>Treasurybeleid</i>	33
<i>Overige gegevens</i>	34
<i>Verslag Raad van Toezicht</i>	36
Risico's	37
Financieel verslag.....	38

VOORWOORD

Dat het politieke woelige tijden zijn is voor velen duidelijk. Dat de NMG hiervan in haar rol ook veel merkt ligt ook voor de hand.

Niet alleen lijken de thema's waar de NMG zich mee bezig houdt – klimaatverandering, biodiversiteit en circulariteit – maatschappelijk gezien meer naar de achtergrond te bewegen, maar ook de houding van een deel van de politiek is minder positief richting groene organisaties als de NMG.

Tot deze nieuwe realiteit hebben wij ons te verhouden. Maar met deze politieke tegenwind blijven wij zoeken naar mensen, organisaties en bedrijven die wél het belang van een duurzamere samenleving inzien en daarin willen investeren. Dat vraagt van de NMG een andere opstelling en nieuwe propositities. Daar zijn we in 2025 mee begonnen en daar zullen we de komende jaren mee (moeten) doorgaan.

Juni 2026, Jan-Willem Lobeek

SAMENVATTING

Uitvoering thema's werkplan

2025 was het tweede jaar van het huidige Meerjarenprogramma. Dit Meerjarenprogramma wijkt niet fundamenteel af van het daar aan voorafgegangene programma, maar kent wel accentverschillen en nieuwe speerpunten. De vier thema's van de NMG: energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit staan echter nog steeds centraal. In de praktijk zien we echter grote verschillen tussen de thema's als het gaat om urgentie, draagvlak en financieringsmogelijkheden. In het uiteindelijke werkpakket hebben we ons tot deze werkelijkheid te verhouden. Dat betekent dat bijvoorbeeld het thema energietransitie meer aandacht krijgt dan bijvoorbeeld circulariteit.

Energietransitie

Voor de voormalig gasprovincie Groningen is de energietransitie een vanzelfsprekendheid. Toch zijn er moratoria afgekondigd voor nieuwe windparken en grootschalige zonneparken. Hoewel in onze visie dit een verkeerd besluit is, is dit de nieuwe realiteit.

Centraal in de aanpak van de NMG in 2025 stond de focus op enerzijds energiebesparing en anderzijds op natuurinclusieve duurzame opwek. In 2025 hebben we op meer dan 12 plekken in de provincie groepen bewoners geïnformeerd en begeleid op het vlak van energiebesparing, met name door isolatie. Deze inzet op de isolatiesubsidies in samenwerking met gemeenten heeft inwoners gestimuleerd om maatregelen te treffen.

Vanuit de NMG hebben we via de Regionale Energie Strategie en de overige reguliere overlegstructuren geprobeerd het beleid op het vlak van natuurinclusieve opweklocaties te beïnvloeden. In 2025 is vanuit landelijk een bedrag, het kwaliteitsbudget, aan alle RESsen uitgekeerd. Dit kwaliteitsbudget maakt het mogelijk om natuur toe te voegen op nieuwe maar ook bestaande energieparken. De NMG heeft een voorstel geschreven voor de besteding van het kwaliteitsbudget. Samen met de partners in het Energieloket Natuurinclusief Groningen (ENIG) zijn we nauw betrokken bij de indieners.

Daarnaast hebben we trainingen gegeven aan medewerkers van gemeenten in Groningen. Deze training werd afgesloten met een excursie naar de Energietuin in Assen.

Voor het derde jaar hebben we vrijwilligers opgeleid tot energieboswachter. Dit zullen dan de mensen ter plaatse worden die enerzijds als adviseur en anderzijds als waakhond voor de natuurinclusieve energieopwek optreden. In totaal zijn er nu zo'n 45 energieboswachters opgeleid.

Klimaatadaptatie

De gevolgen van de klimaatverandering worden steeds meer merkbaar. Lange periodes van droogte met periodes van heftige neerslag wisselen elkaar af. De weersextremen vragen om een andere aanpak, zowel op het microniveau van het individuele huis als bij de ruimtelijke inrichting van Groningen. In 2023 is de provincie Groningen, als uitwerking van het Nationaal Programma

Landelijk Gebied (NPLG) begonnen met de uitwerking hiervan op provinciaal niveau. Dit heeft in 2025 geleid tot een provinciaal plan met zeven gebiedsplannen. Een belangrijk onderdeel binnen deze gebiedsplannen is het klimaatadaptief inrichten van dit gebied.

Helaas heeft het kabinet besloten te stoppen met deze gebiedsgerichte aanpak van het NPLG. Dat betekent dat er ook geen middelen beschikbaar komen hiervoor. We zijn nu aan het kijken of er via andere geldstromen middelen vrij te maken zijn voor klimaatadaptieve maatregelen.

Biodiversiteit

De directe aanleiding tot het NPLG was gelegen in de stikstofproblematiek. In deze heftige maatschappelijke discussie leek het belang van de natuur en de grote impact van de hoge stikstofuitstoot op de biodiversiteit het onderspit te delven. De NMG heeft in deze stikstofcrisis nadrukkelijk geprobeerd in dialoog met alle (constructieve) partijen te blijven. Onze deelname in het NPLG is gericht op het verbinden van de toekomst voor boeren met de duurzame inrichting van het landelijk gebied.

Hoewel, zoals hiervoor al beschreven, het kabinet is gestopt met het NPLG hebben de gebiedsprocessen waaraan ook de NMG heeft deelgenomen een aantal positieve effecten gehad. Zo is er een duurzame dialoog op gang gekomen tussen alle partijen in de gebieden en dat bevordert het wederzijdse begrip en inzicht in elkaars belangen. Verder heeft de NMG zich kunnen laten zien als een partij op dit dossier die ook wil bijdragen aan oplossingen die niet alleen bijdragen aan het versterken van de biodiversiteit maar ook op zoek wil naar nieuwe verdienmodellen voor de boer.

Circulariteit

Binnen dit thema hebben we minder vooruitgang geboekt dan vooraf gehoopt. Dit is vooral terug te voeren op gebrek aan personele capaciteit op dit thema. De vooraf aangewezen mensen waren te druk met lopende projecten om hieraan de vooraf geplande inspanningen te plegen. Van uitstel komt echter geen afstel, de geplande inspanningen zijn doorgeschoven naar 2026.

De eindigheid van grondstoffen en de noodzaak hier zorgvuldig mee om te gaan wordt door veel mensen en bedrijven nog niet als een groot probleem ervaren. Hoewel sommigen het probleem rationeel wel onderkennen is er nog onvoldoende urgentie om dit om te zetten in verandering. Het is dus een kwestie van de lange adem, mede omdat er vele (andere) crises vragen om aandacht. Onze aanpak binnen het thema circulariteit kent drie speerpunten:

- Afvalreductie: minder afval produceren, afval in het milieu tegengaan en richten op hergebruik (kringloopinitiatieven, tweedehandsmarkt)
- Gebruiksduurverlenging: in plaats van producten bij een defect af te danken richten op reparatie.
- Delen: goederen die incidenteel gebruik worden kunnen makkelijk door meerdere personen (mits op elkaar afgestemd) gebruikt worden. Dit scheelt voor de gebruiker geld en legt hierdoor minder druk op grondstoffen.

Ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid

Behalve dat de NMG aan de hierboven vier genoemde doelen werkt kijkt ze ook integraal naar de ontwikkelingen in Groningen en wat dat voor de ruimtelijke kwaliteit en de leefbaarheid betekent. Hierbij werken we niet alleen reactief, maar juist ook proactief. Een goed voorbeeld zijn de samen met vijf andere groene partijen – opgestelde visie “Naar een natuurinclusief Groningen”. De hiervoor genoemde onderwerpen hebben ieder voor zich een groot ruimtebeslag en vragen om een slimme en integrale ruimtelijke aanpak. Overigens geldt ook hierbij het adagium ‘niet alles kan overal’.

Ook hebben we in noordelijk verband samen met andere groene organisaties de visie De Kracht van het Noorden gepresenteerd. Dit stuk is goed ontvangen en maakt het uitgangspunt ‘water en bodem sturend’ heel inzichtelijk.

In 2025 hebben deze documenten centraal gestaan in onze lobby en beleidsadvisering rondom de nieuwe op te stellen omgevingsvisie voor de provincie Groningen.

Financiële ontwikkelingen

In algemene zin heeft de NMG over 2025 een beperkt negatief operationeel resultaat geboekt. Dit wordt in het eindresultaat echter gemaskeerd door een aantal boekhoudkundige aanpassingen, mede op advies van de accountant, die op papier leiden tot een positief eindresultaat. Het netto resultaat bedraagt € 41.158 positief.

Operationeel resultaat

Het negatieve operationeel resultaat is vooral te wijten aan een drietal factoren:

- in het vierde kwartaal bleken een aantal geplande projecten nog niet gereed voor uitvoering of werden uitgesteld. Dit had een negatief effect op de productiviteit
- Er waren een aantal nieuwe medewerkers aangetrokken. Deze hebben enige inwerktijd nodig alvorens ze kunnen bijdragen aan het resultaat.
- Vooral op het thema circulariteit bleef het rendement op de inspanningen achter.

Boekhoudkundige wijzigingen

In 2025 zijn er twee belangrijke boekhoudkundige wijzigingen doorgevoerd.

Vanuit het CBF zijn er nieuwe richtlijnen gekomen over de wijze van verantwoording. Dit leidt onder de streep niet tot een wijziging van het resultaat, maar maakt het in het eerste jaar wel lastig een goede vergelijking te maken met voorgaande jaren.

In onze boekhouding stond een voorziening voor bovenmatig en langdurig ziekteverzuim. Op basis van de nieuwste inzichten en op advies van de accountant zijn we tot de conclusie gekomen dat een voorziening niet passend is, maar dat dit moet worden geregeld via de reserves. Op papier valt de voorziening vrij, maar wordt daarna toegevoegd aan de reserves.

Dit sluit uiteindelijk ook aan bij de herziening van ons beleid inzake reserves die we in 2024 al hebben gedaan.

Reserves en voorzieningen

In 2024 hebben we ons beleid inzake reserves en voorzieningen herijkt. De aanleiding hiervoor was meerledig. Aan de ene kant zagen we dat onze publieke financiering ter discussie werd gesteld en

dat dit mogelijk consequenties heeft voor de continuïteit van de organisatie en aan de andere kant hebben we onze risicoanalyse geactualiseerd.

Interne organisatie

Als kleine organisatie blijft de NMG relatief gevoelig voor personele mutaties. Continuïteit is een belangrijke succesfactor voor de NMG. In 2025 was de bezetting relatief stabiel en ervaren. Daarvan heeft de NMG ook de vruchten geplukt. Daar staat tegenover dat de NMG bij langdurige ziekte van medewerkers kwetsbaar is. Niet alleen op het vlak van operationele continuïteit, maar heeft ook – zoals hiervoor beschreven – grote financiële consequenties.

Op het vlak van bedrijfsvoering en ICT hadden we in 2025 de zaken op orde. Dat geeft rust en zorgt dat de aandacht naar de inhoud van het werk kan gaan.

In 2025 hebben we met de verhuurder verkend of er mogelijkheden zijn voor verbeteringen aan de huisvesting, met name om de hittestress in de zomer tegen te gaan. Hoewel er een positieve grondhouding bij de verhuurder is, heeft dit nog niet geleid tot aanpassingen.

Vooruitblik

In 2025 zijn we met het nieuwe meerjarenprogramma begonnen. Bij het opstellen hiervan hebben we ons echter onvoldoende op een nieuwe politieke realiteit voorbereid. Dat betekent dat wij ons bij de uitvoering van ons meerjarenprogramma adaptief moeten opstellen.

In 2025 heeft het gewijzigde maatschappelijk sentiment geleid tot meer polarisatie en verharding van het debat. Dit past slecht bij de constructieve stijl van opereren van de NMG. Wij zullen deze opstelling echter niet verlaten, meegaan in de polarisatie is wat ons betreft niet de juiste weg. Dat laat onverlet dat wij – als het onderwerp daar om vraagt – ons luid en duidelijk zullen uitspreken. Ook al wordt dat geluid niet door iedereen gewaardeerd. Ook dat is nodig om samen te werken aan een mooi en duurzaam Groningen.

Natuur en Milieufederatie Groningen

Missie

Een biodivers, klimaatbestendig en circulair Groningen, nu en in de toekomst. Dat is waar de NMG voor staat. Om dat te bereiken werken wij iedere dag samen met inwoners, kleine en grote maatschappelijke organisaties, bedrijven en overheden. We verbinden partijen met elkaar, reiken innovatieve oplossingen aan en oefenen vanuit de inhoud invloed uit op de maatschappelijke ontwikkelingen.

Kernwaarden

Maatschappelijk betrokken: midden in de maatschappij en door middel van samenwerking gericht op het maatschappelijk belang;

Constructief: werkwijze gebaseerd op feiten en gericht op dialoog en samenwerking;

Eigenwijs: opvattingen op basis van de feiten en eigen kennisontwikkeling, ook als deze tegen de heersende publieke tendens ingaan.

Visie

Voor een volhoudbaar bestaan van mens en natuur zijn er op de middellange termijn vier grote kernopgaven in Groningen:

- Het tegengaan van klimaatverandering
- Het omgaan met de gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie).
- Het oplossen van de biodiversiteitscrisis.
- Een circulair gebruik van grondstoffen.

Om deze opgaven te voltooien zijn fundamentele keuzes nodig, die zullen leiden tot een transitie in de samenleving. De NMG wil aanjager zijn van deze transitie en ziet het als haar taak hiervoor draagvlak en een gevoel van urgentie te creëren met en voor al onze samenwerkingspartners. De transities vragen ook om ruimte net als andere opgaven. De ruimtelijke claims zullen in Groningen alleen maar toenemen. Om onze ruimtelijke inrichting toekomstbestendiger te maken kiezen wij nadrukkelijk voor het uitgangspunt 'water en bodem zijn sturend'. Dat wil zeggen, dat we beter aansluiten bij de natuurlijke kwaliteiten van Groningen, deze worden gevormd door de aard van de bodem en ons watersysteem.

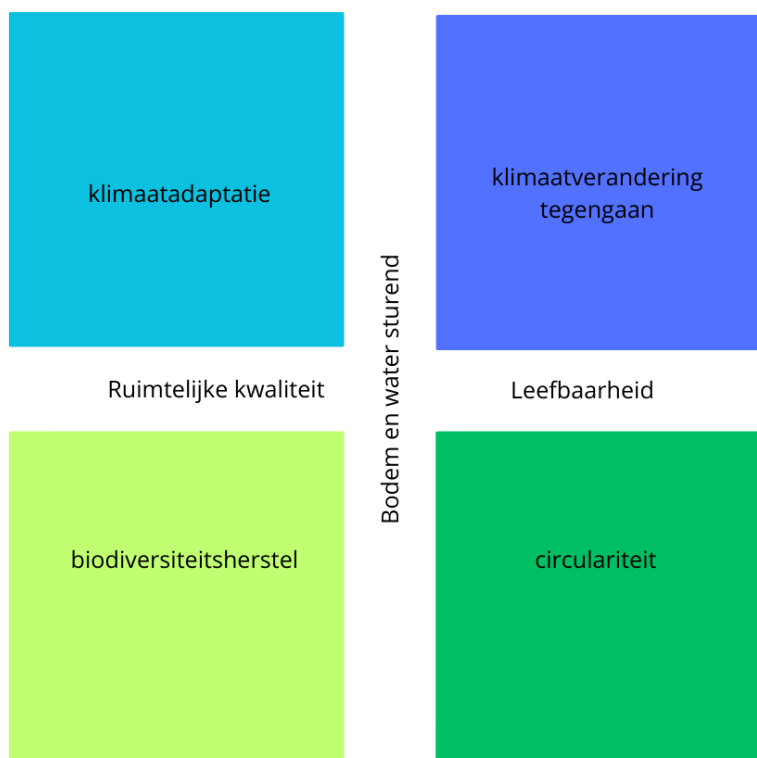
Omdat we maar één aarde hebben en daarmee onze middelen zijn gelimiteerd zullen we ook onze voetafdruk moeten verkleinen. Dat vraagt een andere kijk op groei. Groei in productie en economische groei kent grenzen. Dat vraagt om een brede visie op groei. Wij omarmen het begrip 'brede welvaart'.

We werken vanuit onze kernwaarden (maatschappelijk betrokken, constructief en eigenwijs) en door te agenderen, te pionieren, de juiste randvoorwaarden te creëren en uiteindelijk door te verankeren. Met ons werk zorgen we ervoor dat duurzaam denken en doen een volwaardige plek krijgt bij iedereen. Ons uitgangspunt is dat iedereen in staat wordt gesteld invloed uit te oefenen op zijn directe omgeving. Dit alles onder het motto: Samen voor een mooi en duurzaam Groningen.

De vier kernopgaven lijken los te staan van elkaar maar hebben ook veel samenhang. Bovendien hebben deze opgaven ook een ruimtelijke dimensie en moeten zij in de context van leefbaarheid worden gezien. Dit lijkt een complexe puzzel te zijn, juist daarom is het creëren van samenhang tussen de verschillende opgaven in Groningen cruciaal.

Juist op de samenhang van de opgaven wil de NMG zich concentreren.

Kernopgaven van de NMG

Ambitie 2035

De ambitie van de Natuur en Milieufederatie Groningen is om een bijdrage te leveren aan de volgende doelen voor het jaar 2035:

- 1 De provincie Groningen heeft in 2030 de klimaatdoelstelling van Parijs gehaald: dat wil zeggen een reductie van de CO₂-uitstoot van 49% ten opzichte van 1990. In 2035 is ondertussen het tempo opgevoerd om de doelstelling van 2050 van een reductie van 95% te halen. Daarbij stellen wij als doel om CO₂ uitstoot naar een niveau van netto 0 te brengen.
- 2 De ambitie is om in 2030 biodiversiteitsverlies in Nederland omgebogen te hebben naar biodiversiteitsherstel. In 2035 is het biodiversiteitsherstel overal in Groningen zichtbaar.
- 3 Het Kabinet heeft als streefdoel geformuleerd om de ecologische voetafdruk van de Nederlandse consumptie te halveren in 2050. Wij vinden dat dit in Groningen al in 2040 moet zijn gerealiseerd.
- 4 Ook in 2040 is de ecologisch voetafdruk van het bedrijfsleven (inclusief landbouw) in Groningen gehalveerd ten opzichte van 2020.
- 5 De provincie Groningen is in 2050 volledig klimaat adaptief. Dat wil zeggen dat bij de ruimtelijke inrichting er voor mens en natuur een duurzaam perspectief is. Er is voldoende water aan de ene kant en aan de andere kant vormen water en hitte een bedreiging.

Het Programma Versterken Biodiversiteit (in ontwikkeling) heeft als streefdoelen voor 2050 zowel een 100% doelbereik van de Vogel- en Habitatrichtlijn in Nederland, als een halvering van de ecologische voetafdruk, een en ander zoals aangekondigd in de Kamerbrief van 7 oktober 2019. Bij het realiseren van deze doelen houden wij nadrukkelijk rekening met het Groninger landschap als structurerend element. Wij zien het landschap als het platform waarbinnen alle maatschappelijke opgaven zullen moeten worden ingepast. Wij zoeken naar een gebiedsgerichte en integrale benadering opdat de inpassing recht doet aan de kernwaarden van het landschap en de leefbaarheid.

Deze randvoorwaarde en doelen staan niet los van elkaar. Wij zoeken hierbij naar de integraliteit omdat ze grotendeels ook in elkaar grijpen.

Meerjarenprogramma 2024-2027

Omdat de missie en de visie doelstellingen bevatten voor de (zeer) lange termijn hebben we daarnaast ambities geformuleerd voor 2035.

Hierdoor wordt het makkelijker om een vierjarenprogramma 2024-2027 te maken. Deze wordt vervolgens verder geoperationaliseerd in een jaarlijks werkplan.

De ambitie voor het jaar 2035 is de basis voor de keuzes in het Meerjarenprogramma 2024-2027. De vier kernopgaves en het kader van leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit zijn de basis.

De opgaven zijn enorm, zelfs als je ze terugbrengt naar de Groningse schaal. En het speelveld is ook te groot om als NMG overal in te participeren. Dat vraagt om keuzes en wij zoeken daarbij ook nog naar samenhang binnen die keuzes.

De basis voor de keuzes is gebaseerd op een aantal afwegingen:

- Raakt het één of meer van de vier opgaven waar de NMG zich bezighoudt?
- Is het nu of in de nabije toekomst relevant?
- Wat vindt onze achterban belangrijk?
- Is er een Gronings handelingsperspectief?
- Kan de NMG van meerwaarde zijn?
- Hebben wij de kennis en ervaring?
- Zijn er andere partijen op dit onderwerp actief?
- Zijn er financiële middelen beschikbaar (bij derden) om dit mogelijk te maken?

Vijf programmalijnen

Om onze keuzes herkenbaar te laten zijn maken wij een onderverdeling die aansluit bij de maatschappelijke opgaves. Binnen deze opgaves zien we vaak dat er meerdere opgaves waaraan de NMG een bijdrage wil leveren een rol spelen.

Bovenstaande afwegingen hebben geleid tot een vijftal programmalijnen:

- Natuurinclusieve energietransitie
- Natuurinclusieve landbouw
- Natuurlijke klimaatbuffers
- Toekomstbestendige gebouwde omgeving
- Kleine voetafdruk

De NMG probeert binnen deze programma's specifieke doelen na te streven, die per programma expliciet worden benoemd. Bij de afweging welke activiteiten de NMG ontplooit staan deze doelen centraal. Gezien de beperkt aanwezige middelen denken we hiermee meer focus aan te kunnen brengen binnen ons spectrum aan activiteiten.

De uitvoering in 2025

Werkwijze

Wij zien onszelf nog steeds als een belangrijke spin in het netwerk. Enerzijds een verbindende rol tussen ons netwerk en onze achterban, tussen overheid en ons netwerk en anderzijds als een belangrijke spreekbuis namens onze achterban en netwerk.

We zetten de dialoog centraal, maar maken ook gebruik van de officiële inspraakkanalen. We geven onze mening, gevraagd en ongevraagd en maken actief gebruik van onze eigen (social) media en zoeken de journalistiek op als het onderwerp daarom vraagt.

En als er weinig andere middelen zijn mobiliseren we mensen en gaan we de barricaden op. Als laatste maken we soms gebruik van het juridische spoor.

Beleidskeuzes

In ons vernieuwde Meerjarenprogramma staan aangescherpte beleidskeuzes. We proberen hierbij goed aan te sluiten bij de maatschappelijke realiteit zonder onze doelen op het vlak van klimaatverandering, biodiversiteit of circulariteit uit het oog te verliezen. We zoeken hierbij vooral naar focus en samenhang. Dit vanuit de gedachte dat onze doelen te groot zijn voor ons alleen. Dit vraagt om het maken van keuzes. Derhalve kiezen we voor een beperkt deel van het spectrum van mogelijkheden waarop wij onze inzet willen plegen.

De keuze waarmee wij ons wel of niet gaan bezighouden is mede gebaseerd op ons eigen handelingsperspectief (kunnen wij een relevant verschil maken?) en op het gegeven of anderen wellicht deze doelen ook al dienen (treedt er geen concurrentie op?). De keuze voor focus en samenhang betekent ook dat wij partijen soms teleur moeten stellen of dat wij vraagstukken die mogelijk voor de NMG relevant zouden kunnen zijn aan ons voorbij laten gaan.

In het verlengde van deze gedachte voeren wij allereerst onze basistaken uit. Het gaat hierbij om onze rol richting ons netwerk en achterban, richting beleidsmakers en richting stakeholders. Dit gaat in de praktijk zowel om het verbinden van partijen, het leveren van inhoudelijk inbreng, het breed communiceren over onze thema's als het initiëren van vernieuwende projecten. Uit de vele sessies met allerlei partijen in het kader van onze meerjarenstrategie bleek dat wij breed worden herkend en erkend in deze rollen.

Voor 2025 hebben wij vooral de actualiteit goed gevolgd. Onze verwachting dat, ondanks de onstabiele politieke situatie (zowel landelijk als provinciaal), er nog veel ontwikkelingen zouden zijn die onze aandacht behoeften kwam helemaal uit.

Bijna alle transitie-opgaven die de NMG nastreeft hebben een ruimtelijke impact, nog los van allerlei andere maatschappelijke opgaven die om ruimte vragen zoals werken en wonen. Om die reden is er een sterke focus op de ruimtelijke impact van keuzes en de samenhang daartussen. Dit haakt ook aan op allerlei beleidsprocessen die daarmee in meer of mindere mate verbinding

houden. De belangrijkste daarvan is de geplande aanpassing van de provinciale Omgevingsvisie, maar ook de Transitie Landelijk Gebied, de Regionale Energie Strategie of de Regionale Adaptatie Strategie hebben hun plaats nodig. Aangezien de ruimte niet zal toenemen in Groningen is de opgave juist om de maatschappelijke opgaven aan elkaar te verbinden, bijvoorbeeld natuur aan landbouw, energie aan klimaatadaptatie, biodiversiteit aan zoetwaterbeschikbaarheid.

Basistaken

De basis en oorsprong van de Natuur en Milieufederatie Groningen is om namens en met allerlei groepen en mensen in de provincie Groningen op te komen voor de belangen van natuur, milieu en een duurzame wereld. Daarin zijn wij uniek. Dit gaat vaak om grote en soms minder grote collectieve belangen. Vaak ook van belangen die niet voor zichzelf kunnen opkomen. Het klimaat, de biodiversiteit en de aarde kunnen zichzelf niet organiseren en voor zichzelf opkomen.

De Natuur en Milieufederatie Groningen ziet zichzelf als dé organisatie in Groningen die deze belangen een stem kan geven. Het organiseren en het kanaliseren van dit geluid heeft veel maatschappelijke voordelen. Bovendien kan de NMG gewenste maatschappelijke transities een duw in de goede richting geven. Dat rechtvaardigt ook de financiële ondersteuning vanuit de provincie voor deze basistaken.

Wij onderscheiden bij de basistaken een viertal verschillende soorten activiteiten:

- Ondersteuning & Ontwikkeling Netwerk
- Beleidsbeïnvloeding & Belangenbehartiging
- Pionieren & Projectontwikkeling
- Campagnes & Communicatie

Deze vier activiteiten hebben een procesmatig en doorlopend karakter. Deze sluiten vaak aan op de politieke en maatschappelijke actualiteit. Veelal zijn het zaken waarop de NMG óf de actualiteit op de voet volgt óf de actualiteit probeert te bepalen. Dat maakt het lastig om deze processen vooraf te managen. Dit in tegenstelling tot de vele projecten die de NMG uitvoert, waarbij de NMG als projectleider de sturing heeft over het proces.

ACTIVITEIT: ONDERSTEUNING & ONTWIKKELING NETWERK

Dit is een centrale taak voor de Natuur en Milieufederatie Groningen. Er zijn vele groepen en organisaties in de provincie Groningen actief en wij willen hierin een belangrijke verbindende schakel zijn. De primaire doelgroep zijn de leden van het netwerk van de NMG.

In onderstaand schema worden in algemene zin de belangrijkste activiteiten benoemd

Ondersteuning & ontwikkeling netwerk NMG

doelstellingen

- Netwerkfunctie: Netwerksessies voor kennisinbreng en kennisdeling
- Signaleringsfunctie: Signaleren kansen, bedreigingen en ontwikkelingen in Groningen vanuit netwerk
- Loket/vraagbaak: kennis, netwerk, projectadvies van NMG aan haar netwerk
- Gezamenlijke visievorming van NMG met haar netwerk

Onze inzet in 2025

Om deze doelen te halen ontplooiën we in ieder geval vier verschillende soorten activiteiten met en ten behoeve van het netwerk

- Organiseren netwerkbijeenkomsten o.b.v. actualiteit
- Deelnemen aan netwerken buiten het netwerk van de NMG
- Actieve ondersteuning netwerk: vraagbaak
- Organiseren klankbordgroepen en denktanks

Ons netwerk en achterban is essentieel voor het functioneren van de NMG. Gezien de beperkte omvang van de werkorganisatie van de NMG zetten we in op een brede achterban omdat zij onze ogen en oren in de provincie zijn. Het aantal aangesloten organisaties nam in 2025 per saldo met twee toe (drie nieuwe en één werd opgeheven). Hiermee komt het aantal aangesloten organisaties op 54. In de praktijk was het opheffen initiatief al een aantal jaren niet meer actief. De nieuwe aangesloten organisaties zijn daarentegen heel actief en dragen daarmee ook bij aan een steeds actiever worden gemeenschap.

In de praktijk komt het erop neer dat er vaker vanuit onze achterban een beroep op ons wordt gedaan. Dit schrijven wij toe aan de steeds grotere druk die er vanuit allerlei ontwikkelingen op de ruimte in het algemeen en de natuur in het bijzonder wordt uitgeoefend.

Hieronder zullen we de belangrijkste inspanningen beschrijven en daaronder getalsmatige enkele parameters benoemen.

Noordelijke Zadenmarkt

Begin 2025 organiseerden we in samenwerking met DCTerra, het Noordelijk Zadennetwerk en Stichting Groninger Voedseltuinen de Noordelijke Zadenmarkt. Het evenement was een groot succes. De organisatie van de Noordelijke Zadenmarkt heeft enerzijds de binding met onze achterban verbreed en anderzijds onze relaties met onze stakeholders verstevigd. Ook heeft het bijgedragen aan de externe profilering van de NMG.

Netwerkbijeenkomsten

In 2025 hebben we 8 netwerkbijeenkomsten georganiseerd voor onze achterban en actieve, betrokken personen in ons netwerk. De bijeenkomsten kennen vooral een inhoudelijk karakter. De onderwerpen van 2025 waren:

- Klimaatadaptatie
- De Energie-infrastructuur
- Natuurinclusieve energietransitie tijdens Let's Gro
- Circulariteit
- Omgevingsvisie
- Pesticiden
- Energieparticipatie
- Lichtvervuiling

Bijeenkomsten met samenwerkingspartners

De NMG organiseert niet alleen op eigen titel bijeenkomsten, de meeste bijeenkomsten worden samen met anderen georganiseerd. Niet alleen uit financiële en praktische overwegingen, maar ook om te voorkomen dat dezelfde groepen mensen vanuit verschillende hoeken met vergelijkbare vragen worden geconfronteerd.

Klimaatambassadeurs

Vanuit de landelijke Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers werken we samen met landelijke partners als de Waddenvereniging, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten aan het benutten van natuurlijke klimaatbuffers om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan. De Natuur en Milieufederaties hebben bij de klimaatambassadeurs de lead. In Groningen zijn vijf klimaatambassadeurs aan de slag gegaan om mee te denken over kansen voor buffering. Zij kijken ook in hun eigen woonomgeving naar kansen. Op regelmatige basis komen zij samen met onze inhoudelijke medewerkers bijeen om onze bevindingen te delen. Wij hebben hen eind 2024 ook betrokken bij de voorbereiding van onze netwerkbijeenkomst Klimaatadaptatie van januari 2025.

Training Energieboswachter

In 2025 is voor de derde keer de training Energieboswachters gegeven. Deze training, die ontwikkeld is door de koepel van Natuur en Milieufederaties, leidt vrijwilligers op tot experts op het gebied van natuurinclusieve energietransitie. In totaal zijn er in Groningen zeven vrijwilligers opgeleid. Voor de NMG is dit een relatief nieuw netwerk van personen die zich verdiepen in en hard maken voor de natuurinclusieve energietransitie.

Omgevingsnetwerk

Als gevolg van de inwerkingtreding van de nieuwe Omgevingswet is er veel veranderd, onder andere op het vlak van participatie en inspraak. In 2024 hebben we in het najaar onder het landelijke project 'Groene Bondgenoten' samen met IVN en Landschapsbeheer Groningen een programma van enkele bijeenkomsten opgezet om inwoners te betrekken bij hun leefomgeving. De 'Training Omgevingswet en Participatie' maakt hier onderdeel van uit en is maart 2025 georganiseerd (2 sessies). Dit traject liep door tot begin 2026 en is toen afgerond.

De Groene Zes netwerk

In Groningen werken een aantal professionele groene organisaties samen onder de titel "Groene Zes". De NMG faciliteert deze samenwerking. Een van de belangrijkste uitingen van onze samenwerking is om elk jaar begin september een groot festival "Gronings Groen" voor alle vrijwilligers die aan een van de organisaties zijn verbonden te organiseren. Verder stimuleert deze samenwerking de gezamenlijke belangenbehartiging en onderlinge kennisuitwisseling.

Kerncijfers

Aantal aangesloten organisaties	54
Aantal directe vrijwilligers	44
Aantal relaties in het netwerk	6.268
Aantal georganiseerde bijeenkomsten	72
Totaal aantal deelnemers bijeenkomsten	3.060

ACTIVITEIT: BELEIDSBEÏNVLOEDING & BELANGENBEHARTIGING

Deze taak is ook al lange tijd een belangrijke kerntaak van de NMG. De activiteiten zijn gericht op de beleidsmakers en bestuurders van Provincie, gemeenten, waterschappen en bedrijven. Onze inspanningen zijn vooral gericht op een constructieve dialoog in een zo vroeg mogelijke fase van de beleidsvorming. Dat doen wij enerzijds door zelf hierin te participeren, maar kan ook door leden van ons netwerk hiervoor in te zetten, al naar gelang het onderwerp en de bijbehorende vraagstelling.

Het onderhouden van het bestuurlijk netwerk is natuurlijk enerzijds een NMG-brede activiteit, maar we zoeken de inhoudelijke verdieping vooral binnen onze thema's. Vandaar dat wij die hieronder schematisch weergeven.

In onderstaand schema worden in algemene zin de belangrijkste activiteiten benoemd

Beleidsbeïnvloeding & belangenbehartiging

Doelstellingen:

- Contact onderhouden zowel inhoudelijk als bestuurlijk met overheden en bedrijven
- Profileren en positioneren netwerk.
- Netwerk in staat stellen invloed uit te oefenen
- Opstellen position papers, handreikingen, etc.
- Participatieproces advies en begeleiding

Onze inzet in 2025

De concrete inzet met betrekking tot de feitelijke thema's volgden de maatschappelijke en politiek actualiteit. Welke thema's de meeste aandacht krijgen is vooraf moeilijk te bepalen.

We benoemen hieronder een overzicht van allerlei manieren waarop wij onze belangenbehartiging hebben vormgegeven.

- Deelnemen aan relevante structurele overlegorganen. Onder andere:
 - Provinciaal Netwerk Landelijk Gebied (PNLG),
 - Groninger Energie Tafel,
 - Groninger Gasberaad,
 - OV-consumentenplatform,
 - Industrietafel Noord-Nederland,
 - Ecologie & Economie in Balans in de Eemsdelta
 - Bestuurlijk overleg groene organisaties en waterschappen
- Deelnemen aan projectmatige overlegstructuren. Onder andere:
 - Programma Aanlanding Wind Op Zee (PAWOZ)

- Project Hoogspanningsverbinding Ververlaten-Ens
 - Lelylijn
 - Toekomst Landelijk Gebied (TLG)
 - Project verkenning waterwingebieden
 - Programma Meegroeierende Kust
- Onderhouden van bestuurlijke en ambtelijke contacten ten behoeve van relevante beleidsthema's met
 - Provincie Groningen
- Waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's
- Waterbedrijf Groningen
- Rijkswaterstaat Noord-Nederland
 - Gemeenten in de provincie Groningen
 - Bedrijven en instellingen in Groningen
- Vertegenwoordigen personen en organisaties in de achterban en netwerk binnen specifieke beleidsterreinen.
- Gezamenlijk optrekken met en namens de achterban en gelijkgezinde organisaties op specifieke beleidsthema's
- Draagvlak zoeken voor specifieke pilots, projecten en/of campagnes van de NMG

Concrete voorbeelden

Omgevingsvisie

De provincie heeft in 2025 de voorbereiding om te komen tot een nieuwe Omgevingsvisie voortgezet. In het najaar is een ontwerpvisie ter inzage gelegd. Voorafgaand hebben we ook een netwerkbijeenkomst georganiseerd over dit onderwerp. Daarbij heeft de provincie (programmamateam) ook een presentatie gehouden. We hebben samen met de andere organisaties van de Groene 6 een zienswijze ingediend. Vaststelling van de Omgevingsvisie staat gepland voor april 2026.

Transitie (Toekomst) Landelijk Gebied

Na vaststelling van het 'gebiedsplan Toekomst Landelijk Gebied Groningen' in 2024 is de brede aanpak voor dit onderwerp gestopt. In 2025 is er wel op deelgebiedsniveau verder gewerkt aan bepaalde opgaven. In het Centrale Woldgebied en Duurswold is een opdracht uitgezet voor een waterstudie. De NMG is via de begeleidingsgroep betrokken bij de uitwerking. In andere deelgebieden is er geen directe betrokkenheid geweest vanuit de NMG in 2025.

Gebiedsontwikkeling Oostpolder

In 2025 is de inzet op het dossier van de gebiedsontwikkeling Oostpolder voortgezet. De NMG heeft samen met Het Groninger Landschap, Natuurmonumenten en de Waddenvereniging een zienswijze ingediend op het ontwerp-PIP (Provinciaal Inpassingsplan). De argumenten uit eerdere reacties zijn waar nodig opnieuw opgevoerd. We hebben ook input geleverd op de plannen voor een nieuw hoogspanningsstation van TenneT in dit gebied. Het PIP is in oktober 2025 vastgesteld. Direct na de vaststelling zijn wij in gesprek gegaan met de provincie (als initiatiefnemer van het

plan) over de uitwerking van een 'ecologische plus'. Het realiseren van een 'ecologische plus' (een investering in natuur bovenop wettelijke compensatie) komt voort uit de samenwerkingsovereenkomst van Ecologie en Economie in Balans. De NMG ziet dit ook als belangrijke stap om een juridische procedure te voorkomen. In november is een eerste sessie gehouden om invulling van een ecologische plus in het gebied bij de Oostpolder te bespreken. Daarbij wordt gedacht aan zowel binnendijkse als buitendijkse maatregelen om de natuur te versterken. Het is de bedoeling om in 2026 de afspraken definitief vast te leggen en uit te werken.

Windpark Eemshaven-West

In oktober is het PIP Windpark Eemshaven-West vastgesteld na een lang traject. De NMG en andere organisaties hebben geen juridische stappen meer ondernomen. Er zijn nog wel gesprekken geweest over een 'ecologische plus'. Vergunninghouder en initiatiefnemer Vattenfall is bereid om hier een bijdrage voor te doen. In 2025 zijn de gesprekken hierover voortgezet maar is het nog niet gekomen tot definitieve afspraken. Naar verwachting worden deze in 2026 alsnog gemaakt.

Hoogspanningsverbinding Volverlaten-Ens

In 2025 is het planproces (gestart in 2022) voortgezet. De focus lag op het uitwerken van een variant op basis van een 'integrale effectenanalyse' met overheden. De NMG heeft hierbij geen (formele) rol gehad. In het najaar is er (met coördinatie van de provincies) een regioadvies afgegeven. Voor het Groningse deel richt het advies zich op een nieuwe verbinding gecombineerd met de bestaande 220-kv verbinding Volverlaten-Burgum-Leeuwarden-Heerenveen). In 2025 heeft de NMG nog afstemming gehouden met de FMF en NMF Flevoland over dit dossier.

Westflank Groningen / Westpoort

In 2025 heeft de NMG, in navolging van de klankbordgroep Ecozone Westpoort, waar de NMG samen met de stichting Natuurbelang De Onlanden onderdeel van was, bij zowel provincie als gemeente verder de belangen voor een 'groenblauwe verbinding' tussen de Onlanden en het Reitdiep (Van Veen tot Zee) naar voren gebracht. Dit hebben wij gedaan bij onder meer een werksessie over natuurcompensatie, een bezoek aan het gebied met de provincie (projectteam) en gesprekken met gebiedsregisseur gemeente Groningen. Ook hebben wij deze ecologische verbinding benoemd in onze zienswijze op de Omgevingsvisie. Na de vaststelling van de Omgevingsvisie (in 2026) verwachten wij extra inzet op dit dossier.

Eems-Dollard

Via onze aansluiting bij het netwerk 'Ecologie en Economie in Balans' zetten wij ons al geruime tijd in voor natuur- en milieubelang in de Eems-Dollard regio en het estuarium. Dit doen wij samen met onze natuurpartners. Het Eems-Dollard estuarium, deel van Natura 2000-gebied Waddenzee, verkeert ecologisch in slechte staat. De biodiversiteit is al sterk afgenomen en staat zwaar onder druk. Toch vinden er, zowel in Nederland als in Duitsland, mogelijk schadelijke, nieuwe economische ontwikkelingen plaats. Wij volgen dit kritisch en zijn ook aangesloten bij de werkgroep Eems-Dollard van de Coalitie Wadden Natuurlijk (een samenwerking tussen onder meer Waddenvereniging, Het Groninger Landschap en Natuurmonumenten).

Vaargeul Eemshaven-Emden

Duitsland heeft plannen om de vaargeul van de Eemshaven tot Emden uit te diepen, om Emden bereikbaar te maken voor diepere schepen. Hierdoor kan het slibprobleem in het estuarium verder toenemen. Wij hebben, als medeondertekenaar samen met Nederlandse en Duitse natuurorganisaties en verschillende Nederlandse overheden, via een zienswijze gereageerd op dit voornemen.

Toetsing omgevingsvergunningen Oosterhorn

Groningen Seaports brengt ons in contact met nieuwe bedrijven die zich willen vestigen in Oosterhorn. Wij hebben in 2025 overlegd met 3 bedrijven. Daarbij hebben wij getracht, in goed overleg, de bedrijven ertoe te bewegen hun milieu-impact te minimaliseren.

Bestemmingsplan Oosterhorn

De totstandkoming van een nieuw bestemmingsplan voor het industriegebied Oosterhorn is voor de gemeente Eemsdelta een langlopend dossier. In 2023 is een ontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd. De NMG heeft begin 2024 met een grondige zienswijze gereageerd op het plan. De gemeente maakt met het bestemmingsplan activiteiten mogelijk die een negatieve impact hebben op de omgeving waaronder de waarden van de Waddenzee. De voortgang van de procedure heeft vertraging opgelopen vanwege advies van de Commissie mer die de gemeente adviseert meer onderzoek te doen met name naar de relatie met andere ruimtelijke plannen in het gebied (waaronder uitbreiding van de Eemshaven). Begin december 2025 heeft er nog een bestuurlijk gesprek plaatsgevonden tussen NMG en gemeente. Het bestemmingsplan is vervolgens later die maand vastgesteld door de gemeenteraad van Eemsdelta.

Windenergie Noordzee naar Eemshaven

Het ministerie van EZK en TenneT willen door de Waddenzee kabels en mogelijk ook waterstofleidingen aanleggen naar de Eemshaven van nieuwe windparken op de Noordzee, met aansluiting op het landelijke net. Deze kabels en leidingen zijn in verband met de energietransitie hard nodig, maar aanleg en onderhoud kunnen grote natuurschade veroorzaken, met name aan de Waddenzee. Wij, de natuurorganisaties verenigd in de Coalitie Wadden Natuurlijk (CWN+), volgen de ontwikkelingen kritisch. De kabels en leidingen komen bij voorkeur in een geboorde tunnel diep onder de bodem van het wad. Als dat niet kan, dan is ons voorstel om één verbinding aan te leggen met voldoende capaciteit, ook voor toekomstige windparken.

Meegroeierende Kust

Wij zijn partner in het programma Meegroeierende Kust waarvoor in 2025 een samenwerkingsovereenkomst is gesloten tussen overheden en (natuur)organisaties in het Eems-Dollard gebied. Het programma is een opschaling van het project VLOED en heeft een relatie met Eems-Dollard 2050. Het programma is gericht op het nuttig hergebruik van slib dat voor een bepaalde periode uit het systeem wordt gehaald en bestaat uit drie onderdelen: 1. Brede Groene Dijk (dijkversterking met slib), 2. Ophogen landbouwgronden met slib en 3. Binnendijkse slibinvang (nieuwe natuur). De NMG trekt hierbij samen op met Het Groninger Landschap, die ook een

aangesloten organisatie is bij dit programma. Natuurmonumenten en de Waddenvereniging zijn formeel niet aangesloten bij dit programma maar worden wel betrokken vanwege hun kennis en ook bij de standpuntbepaling.

Ruimte voor Defensie

In 2024 is het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie een nieuw item op de beleidsagenda. Het Rijk geeft aan dat er vanwege de onrust in de wereld en oorlogsdreiging ook in eigen land meer ruimte nodig is om te trainen. Dit vraagt om een verruiming van mogelijkheden waarbij zowel bestaande defensie terreinen als nieuwe terreinen of heropening van voormalige terrein onderzocht gaat worden. In het Noorden werken de provincies (en organisaties) veel samen vanwege gebied overschrijdende ontwikkelingen (zoals Marnewaard-Lauwersmeer en Groningen Airport Eelde - GAE). Het Lauwersmeergebied is onder meer in beeld voor trainingen met explosieven en uitbreiding van de schietbaan. Wij hebben begin 2025 samen met onder meer NMF Drenthe gereageerd op het ontwerpplan met name vanwege de plannen voor GAE. Eind 2025 is het definitieve programma vastgesteld. Het idee om Airport Eelde -GAE te gebruiken voor het stallen van F-35 vliegtuigen is geschrapt. De uitbreiding van Defensie in Groningen blijft hoofdzakelijk beperkt tot intensivering van de Marnewaard met schietoefeningen en amfibische aanlanding buiten het bestaande defensie terrein. Daarnaast een munitiedepot in de aangrenzende Kollumerwaard (Friesland)

Pesticiden

In 2025 hebben we dit onderwerp intern opgepakt. We hielpen de provinciale GroenLinks en Water Natuurlijk fracties met het vormen van hun standpunten en organiseerden een netwerkbijeenkomst voor een brede doelgroep in Groningen. Voor een bijeenkomst in Tinallinge deden we een inhoudelijke bijdrage en een vrijwilliger begon dit jaar met het in kaart brengen van het middelengebruik in de provincie Groningen en het effect daarvan op de biodiversiteit en gezondheid.

ACTIVITEIT: PIONIEREN & PROJECTONTWIKKELING

Het is onze visie dat je aansprekende voorbeelden nodig hebt om de transitie in gang te zetten of verder te helpen. Daarom vinden wij het belangrijk dat innovatieve ideeën een kans krijgen om op bescheiden schaal te worden uitgetest. Vervolgens kan hierin een opschaling plaatsvinden door er projecten voor te ontwikkelen. Het is van grote maatschappelijke waarde dat dit tot stand komt. Wij doen dit bij voorkeur samen met innovators, voorlopers en early adopters.

In onderstaand schema worden in algemene zin de belangrijkste activiteiten benoemd

Pionieren & Projectontwikkeling

- Innovatieve projecten ontwikkelen
- Kennismakelaar
- Verbinden van initiatiefnemers
- Leergemeenschap

Onze inzet in 2025

- Ontwikkelen van een project t.b.v. Beleidsmatig verankering duisternis
- Opzetten van het Agroforestry netwerk Groningen
- Quicksan adviezen Agroforestry
- Faciliteren van een leergemeenschap rondom Ecologie op zonneparken
- Bijdragen aan het opzetten van Energiegemeenschappen en dan met name de aandacht voor landschap en natuur
- Dit is een relatief nieuwe leergemeenschap. Deze is vooral gericht om de resultaten van de diverse parken te monitoren en te vergelijken.
- Opzet van Repair cafe netwerk
- Opzet van campagne voor biobased materialen

ACTIVITEIT: CAMPAGNES & COMMUNICATIE

Onze primaire focus ligt op de inhoud. Een standpunt is pas valide als deze goed gestaafd kan worden. Maar vervolgens is het van eminent belang dat onze visies en standpunten goed gecommuniceerd worden. Dat doen we NMG-breed, maar ook binnen de thema's. Gebleken is dat juist op het vlak van communicatie er nog veel te doen valt voor organisaties als de NMG. Het brede publiek heeft een forse informatieachterstand op de diverse maatschappelijke doelen waarvoor de NMG staat. Wij willen dus een scala aan activiteiten hiervoor ontplooiën.

In onderstaand schema worden in algemene zin de belangrijkste activiteiten benoemd

Campagnes & Communicatie

- Nieuwsbrief
- Organiseren netwerkbijeenkomsten
- Bewustwordingscampagnes
- Informatievoorziening
- Presentaties en programmaonderdelen verzorgen bij derden
- Actief op social media
- Beheren social media platforms

Onze inzet in 2025

Hieronder een verzameling van de uitingen van de NMG op organisatieniveau. Deze staan los van de communicatie die voortkomt vanuit projecten en/of opdrachten.

- 10 x per jaar een actuele nieuwsbrief aan ons netwerk (circa 2000 geverifieerde geadresseerden),
- Actuele website (19.480 unieke bezoekers)
- Wekelijkse berichten Instagram account (1410 volgers)
- Maandelijks berichten LinkedIn account (1317 volgers)

Daarnaast waren we ook op andere manieren zichtbaar

- 23 persberichten
- 72 media-optredens
- 13 presentaties bij derden

Overige werkzaamheden

Hoewel de NMG door haar netwerk wordt herkend en erkend om haar sleutelrol op de basistaken vormen zij in werkelijkheid slechts de minderheid van onze totale activiteiten. Naast de basistaken voeren wij ook projecten en opdrachten uit en leveren wij specifieke vormen van dienstverlening. Dat wij deze activiteiten ontplooiën heeft twee redenen. Allereerst wil de NMG niet alleen via woorden duurzaamheid belijden, maar juist de daad bij het woord voegen en door middel van innovatieve projecten en opdrachten een specifieke transitie een duw in de rug te geven of via een project aantonen dat de voorgetelde transitie uitvoerbaar is.

De tweede reden is dat we deze projecten en de bijbehorende financiering nodig hebben om de NMG als organisatie in stand te kunnen houden. De financiering van deze activiteiten is echter onzeker en vraagt om voortdurende acquisitie bij subsidiegevers, fondsen en andere partijen.

ACTIVITEIT: PROJECTEN

Hoewel een groot deel van de acquisitie van de projecten nog moet plaatsvinden voor de komende jaren, hebben wij al wel een grove schets gemaakt van het type projecten waar wij veel potentie in zien. Wij zouden binnen de thema's het liefst programmatisch en adaptief met subsidieverleners willen samenwerken.

Voor de NMG moeten projecten een concreet resultaat beogen dat past bij de bovenliggende doelen zoals eerder vastgesteld. Daarnaast moeten ze een vastgestelde looptijd hebben en een financiering die niet uit de provinciale basissubsidie komt.

Gezien onze ambitie om zoveel mogelijk integraliteit in de oplossingen te verwerken zoeken wij bewust naar projecten die meerdere doelen dienen.

Wij spreken van projecten wanneer de NMG de penvoerder is en deze door middel van een subsidie worden gefinancierd. Dat kan vanuit één of meerdere bronnen zijn.

Onze inzet in 2025

De volgende projecten hebben wij in 2025 uitgevoerd:

- **Programma Energieparticipatie (PEP)**
Dit is een van de programma's die vallen onder het Nationaal Programma Groningen (NPG). Het is geïnitieerd en wordt uitgevoerd door de Natuur en Milieufederatie Groningen, Groninger Energiekoepel (GrEK) en Grunneger Power. We werken daarin samen met een diversiteit aan lokale energie-initiatieven, overheden, maatschappelijke organisatie en kennisinstellingen
- **Vervolg van Ecologie op Zonneparken Groningen.** Onder andere door de inzet van het kwaliteitsbudget en ENIG.Project om projectontwikkelaars en initiatiefnemers te helpen bij het verhogen van de biodiversiteit op zon- en windparken
- **Betaalbare Groene Energie (BGE)** gaat over het verzamelen van kennis en voorbeelden over energiegemeenschappen.

- BOOST project om jongeren te betrekken in de energietransitie en als opvolgers voor energie initiatieven.
- Inzet op Aardgasvrije wijken en initiatieven in de gemeente Westerkwartier
- NVI – adviseren en beleid rondom SMP van NVI en informatiebijeenkomsten organiseren over natuurvriendelijk isoleren
- Isolatiecampagne Groningen Aardgasvrij
Project om groepen inwoners en initiatieven, wijk en dorpgericht, te ondersteunen bij het treffen van de juiste isolatie maatregelen
- Agroforestry in de melkveehouderij
Project om de mogelijkheden te verkennen voor een combinatie van melkveehouderij en agroforestry. Dit was het laatste jaar. Het oogstjaar voor verschillende onderzoekstrajecten binnen dit programma. Dit kwam samen in een overkoepelend symposium op 11 december in Lelystad. Als NMG schreven we artikelen over de effecten van agroforestry op diergezondheid en voederhagen.
- Boer & Buur met Natuur
In 2025 hebben wij binnen het (landelijke) project Boer & Buur met Natuur gewerkt aan het versterken van de verbinding tussen boer en omgeving. Zo ondersteunden wij allerlei activiteiten zoals
 - Excursies op een boerenbedrijf.
 - De documentaire Menko voedt de stad,
 - Over de zoektocht van boer Menko naar o.a. lokale afzet centraal staat, werd opgenomen in 2024, en vertoond in een première in het Forum in Groningen en diverse andere plekken. De film werd vertoond op Rtv Noord en Menko heeft diverse mediaoptredens gedaan nav de film.
 - Voor 20 ton droge kreukerwten werd gezocht naar afzetmogelijkheden, wat voor een deel hiervan gelukt is en veel kennis heeft opgeleverd over directe afzet.
 - Daarnaast droegen wij bij aan het landelijke Food Film Fest met een vertoning van Six Inches of Soil in De Heemtuin in Muntendam, gevolgd door een nagesprek met (w)etenschapper.
- Netwerk Groene Boeren
In 2025 hebben wij een start gemaakt met het opzetten van het Netwerk Groene Boeren in de provincie Groningen (onderdeel van landelijke project). Doel van dit traject is het versterken van de positie van Groninger boeren die werken aan natuurinclusieve en regeneratieve landbouw,
- Agroforestry Netwerk Nederland
In 2025 is het Agroforestry Netwerk Groningen opgericht. In 2025 verspreiden we 3 nieuwsbrieven, 5 zomerbijeenkomsten, schreven een kennisbundel voor ambtenaren en gaven ruimte aan meer samenwerking. Deze is verspreidt naar alle gemeenten in Noord-Nederland. Een stagiair bracht in beeld welke wensen er bij Groningse boeren zijn.
- Agroforestry quickscan adviezen
In 2025 begonnen we in samenwerking met Urgenda met het uitvoeren van quickscan adviezen bij boeren die zich hiervoor konden aanmelden. Boeren die geïnteresseerd waren in agroforestry hebben we op weg geholpen met inzichten op het gebied van landschap, regelgeving, ontwerp, afzet, etc.

- Week van de biodiversiteit 20 t/m 25 mei:
 - Campagne Scoor de soort. Tijdens de Week van de Biodiversiteit 2025 werd een challenge georganiseerd: Scoor de soort. Inwoners van de gemeente Groningen werden uitgenodigd om zoveel mogelijk planten en dieren te observeren en vast te leggen via Waarneming.nl. Dit leverde niet alleen waardevolle data op over de biodiversiteit in de gemeente Groningen, maar vergrootte ook het bewustzijn over de natuur in de eigen leefomgeving bij de deelnemers. Ze konden prijzen winnen voor meeste waargenomen soorten, het voltooien van een soortenbingokaart en meest bijzondere soort.
 - Talkshow de Linkse Mannen lossen het op: iedere Groninger bioloog? In het Forum van Groningen organiseerden we een talkshow in samenwerking met De Linkse Mannen met bioloog Rick Middelbos en Artiest in Residentie Marit Nygård. Hierin lieten we zien waarom biodiversiteit belangrijk is en hoe je met burgerwetenschap hieraan kan bijdragen.
- Donkerte van de Wadden
Project gericht op het terugdringen van de lichtvervuiling van de Waddenzee en het verhogen van belevingswaarde van donkerte
- Nacht van de nacht – Ons jaarlijks terugkerend evenement waarmee we aandacht vragen voor het belang van donkerte voor mens en natuur
- Veldgids van de Nacht
Binnen het Project Donkerte van de Wadden hebben we een uitgave ontwikkeld ten behoeve van de bewustwording rondom het belang van duisternis voor natuur en mens
- Licht uit, Nacht aan
Een project dat zich inzet voor een beter lichtbeleid, zowel op Gronings als Waddenniveau.
- Noordelijke zadenmarkt
Jaarlijkse activiteit ter promotie en uitwisseling van inheemse zaden
- Wad Gaat Om
Een Wadden-breed programma dat zich inzet voor een plasticvrije Waddenzee
- Matchmaker Korte Keten voor het convenant Gezond Eten Uit De Omgeving van Gemeente Groningen, Provincie Groningen en Fascinating
- Regisseur Groninger patat-keten via voucher Oogst van Groningen (aanvrager: Boer & Chef)
- Noord-Nederlands loket voor dorps- en buurtvoedselbossen
- Opzetten Energieboswachter community netwerk Groningen

Deze lijst van projecten is niet uitputtend, maar geeft een goede indicatie van aard en type van projecten die de NMG uitvoert.

ACTIVITEIT: OPDRACHTEN

Hoewel het mogelijk als verwarrend kan overkomen voeren wij ook projecten uit, maar dan onder de titel opdrachten. Dit betreft projecten waarvan de NMG geen penvoerder is, maar een andere

partij of wanneer de financier geen subsidie geeft, maar het geld beschikbaar stelt met een concrete prestatieafspraken. De belangrijkste reden dat de NMG dit onderscheid maakt, heeft te maken met de aard van de financiële relatie en het in rekening (moeten) brengen van btw.

Onze inzet in 2025

- Projectleiding landelijk project Energietuinen
- Beoordeling milieuvergunningen Oosterhorn
- Veldgids Donkerte van de Wadden
- Projectleiding landelijk project Energieboswachter landelijke community
- Adviesgroep Stadspark

ACTIVITEIT: DIENSTVERLENING

Naast het uitvoeren van projecten, al dan niet in de vorm van een opdracht, begeleiden en faciliteren wij processen. Dat zien wij (meestal) niet als een project omdat deze vaak een doorlopend karakter hebben en er geen concreet doel beschreven staat.

Voorbeelden hiervan zijn het faciliteren van samenwerkingsverbanden, het ondersteunen van overlegstructuren en werk uitvoeren onder regie van anderen. Ook vallen detacheringen hieronder.

Onze inzet in 2025

- Coördinatie samenwerking Groene 6 (samenwerkingsverband van Het Groninger Landschap, Natuurmonumenten, Landschapsbeheer Groningen, IVN Noord, Staatsbosbeheer en Natuur en Milieufederatie Groningen)
- Coördinatie Gemeentelijk Natuuroverleg (gemeente Groningen)
- Deelname Programmaraad en werkgroep Programma Energie Participatie
- Deelname activiteiten Gasberaad

ACTIVITEIT: JURIDISCHE PROCEDURES

Het komt voor dat de NMG vanuit haar maatschappelijke rol tot de conclusie komt dat er in de maatschappij vanuit overheden of bedrijven activiteiten worden ontplooid of besluiten worden genomen die op gespannen (zouden kunnen) staan met de wet.

De nadrukkelijk inzet van de NMG is erop gericht om dit zo vroeg mogelijk bij de betreffende partijen aan te kaarten. In ieder geval vóórdat het besluit is genomen of de activiteit is gestart. Dat vraagt aan de ene kant dat bedrijven en overheden de NMG vroegtijdig hun voornemens kenbaar maken en bovendien onze punten en ingebrachte zienswijzen – zeker als het gaat om het voldoen aan wettelijke kaders – serieus oppakken.

In de praktijk komt het echter voor – ondanks eerder gedane inspanningen – dat de NMG tot een ander inzicht en standpunt komt dan de betreffende overheden of bedrijven. In die gevallen resteert alleen de juridische weg.

Hoewel het beeld in de maatschappij soms anders is, is de NMG terughoudend in het voeren van juridische procedures. In de afgelopen vier jaar zijn wij slechts één juridische procedure gestart (overigens samen met andere organisaties) en deze is uiteindelijk ingetrokken nadat er met de betrokken partijen alsnog tot overeenstemming is gekomen over een wijziging van de voornemens.

Jaren geleden is al de afspraak met de provincie Groningen gemaakt dat vanuit de subsidies vanuit de provincie geen middelen worden aangewend om procedures tegen de provincie te voeren.

Een eventuele juridische procedure – tegen wie dan ook – wordt door de NMG niet bekostigd vanuit de jaarlijkse exploitatie. De NMG heeft hiertoe in het verleden vanuit private bronnen reserves opgebouwd.

Onze inzet in 2025

Wij hebben in 2025 geen juridische procedures gevoerd

Organisatie

Personeel

Voor de uitvoering van ons Meerjarenprogramma 2024-2027 is het personeel de meest bepalende factor. Dit gaat tegelijkertijd gepaard met diverse uitdagingen. Hoewel niet nieuw, voor een relatief kleine organisatie als de Natuur en Milieufederatie Groningen is het lastig om weerbaar tegen grote veranderingen. Daarentegen kunnen we als kleine organisatie makkelijk inspelen op actuele beleidsontwikkelingen maar projecten die niet doorgaan of ernstig vertraagd worden door externe factoren zijn lastiger.

In de praktijk blijkt dat mensen die bij de NMG werken bovengemiddeld betrokken zijn bij het werk dat ze doen. Verloop komt voor maar is beperkt. In 2024 is één van de medewerker op 70-jarige leeftijd – in goed overleg – met pensioen gegaan.

Het salaris is de medewerkers belangrijk maar niet allesbepalend. Regie op het eigen werk en eigen agenda samen met een inhoudelijke betrokkenheid zijn ook belangrijke factoren.

Samenstelling personeelsbestand

Per 31 december 2025 waren in totaal 11 personen in verschillende dienstverbanden werkzaam bij de Natuur en Milieufederatie Groningen (NMG):

dienst- verband	aantal personen	vrouwen	mannen	totaal aantal fte's	gemiddelde fte / persoon
vast	8	3	5	7,03	0,88
tijdelijk	3	3	0	2,61	0,87
totaal	11	6	5	9,64	0,88

De leeftijdsopbouw van het personeelsbestand zag er per 31 december 2025 als volgt uit:

leeftijdsopbouw	vrouwen	mannen	totaal
21 t/m 30 jaar	2	0	2
31 t/m 40 jaar	1	1	2
41 t/m 50 jaar	2	2	4
51 t/m 60 jaar	1	2	3
61 t/m 70 jaar	0	0	0
gemiddelde leeftijd	38,2	47,8	42,5

Uit de vergelijking van bovenstaande gegevens met die van het voorgaande jaar blijkt dat het totaal aantal medewerkers gelijk is gebleven en dat de gemiddelde leeftijd met bijna drie jaar is afgenomen (van 45,3 naar 42,5).

Het team bleef uiteindelijk in aantal gelijk op 11 medewerkers, maar we namen afscheid van een collega en konden ook weer een nieuwe collega verwelkomen. Het aantal dienstverbanden voor onbepaalde tijd bleef 8 en het aantal medewerkers met een tijdelijk dienstverband bleef 3.

Ziekteverzuim

De organisatie had in 2025 met 2,6% een lager verzuimpercentage dan in 2024 (2,9%), lager ook dan het meerjarig gemiddelde.

Interne organisatie en administratie

Als kleine organisatie blijft de NMG relatief gevoelig voor personele mutaties. Continuïteit is een belangrijke succesfactor voor de NMG. In 2025 waren er enkele belangrijke mutaties in de bezetting. Dat vraagt in eerste instantie een investering in de nieuwe medewerkers, maar daarvan zal de NMG in 2026 zeker de vruchten plukken.

Daar staat tegenover dat de NMG bij langdurige ziekte van medewerkers kwetsbaar is. Niet alleen op het vlak van operationele continuïteit, maar heeft ook mogelijk grote financiële consequenties.

Om in 2025 ons Meerjarenprogramma 2024-2027 uit te kunnen voeren worden wij geconfronteerd met een scala aan onzekerheden. Hoewel dit in de afgelopen jaren ook speelde is dat voor een relatief kleine organisatie als de Natuur en Milieufederatie Groningen lastig omdat de weerbaarheid van de organisatie tegen grote veranderingen beperkt is. Daarentegen kunnen we als kleine organisatie makkelijk inspelen op actuele beleidsontwikkelingen maar projecten die niet doorgaan of ernstig vertraagd worden door externe factoren zijn lastiger.

Verder is de gestegen inflatie nog steeds een probleem en ook onzekerheid over de loonontwikkeling van de cao kan van grote invloed zijn. Omdat eventuele (onverwachte) kostenstijgingen slechts beperkt in rekening kunnen worden gebracht bij de opdrachtgevers van de Natuur en Milieufederatie Groningen komt hiermee een flinke druk op de exploitatie.

Op het vlak van bedrijfsvoering en ICT hadden we in 2025 de zaken op orde. We zijn wel voorzichtig de mogelijkheden van AI aan het verkennen. Ook vanuit het besef dat het gebruik van AI ook milieuconsequenties heeft, namelijk dat hiervoor energievretende en waterconsumerende datacenters nodig zijn.

Tijdens de coronacrisis vanaf maart 2020 hebben de medewerker grotendeels vanuit huis gewerkt.

Gelukkig waren de ICT-voorzieningen al eerder zodanig ingericht dat dit het thuiswerken niet in de weg stond. Medewerkers zijn daarbij in staat gesteld hun thuiswerkplek te optimaliseren binnen de mogelijkheden die hiervoor beschikbaar waren.

Het pand aan de Bankastraat 77 is in 2025 meer gebruikt dan de jaren ervoor. Sinds 2023 wordt een andere kantoor-thuiswerk-verhouding gehanteerd dan vóór de coronacrisis gebruikelijk was.

Vrijwilligersbeleid

De Natuur en Milieufederatie Groningen (NMG) waardeert de inzet en betrokkenheid van vrijwilligers. Naast de aangesloten organisaties zijn bij de NMG ook personen direct als vrijwilliger betrokken, bijvoorbeeld als energieboswachter, klimaatambassadeur of lid van het omgevingsnetwerk.

Verder zijn in Groningen veel andere vrijwilligers en organisaties actief op het gebied van natuur en milieu. Ook met hen werkt de NMG samen. Het gaat hier bijvoorbeeld om groene waterschapsbestuurders, niet-aangesloten natuur- en milieuorganisaties, tijdelijke one-issuegroepen, en individuele burgers en bestuurders. De NMG zet zich in om ook dit netwerk te ondersteunen en uit te breiden.

Daarnaast maakt de NMG voor werkzaamheden op kantoor op ad-hoc basis incidenteel gebruik van vrijwilligers die daarvoor een vrijwilligersvergoeding en/of onkostenvergoeding krijgen. Deze vrijwilligers werken onder begeleiding van een vaste begeleider en vallen onder de aansprakelijkheidsverzekering die voor alle kantoormedewerkers geldt. Ook biedt de NMG incidenteel werkervaringsplaatsen aan.

De NMG streeft ernaar de betrokkenheid van vrijwilligers in stand te houden en waar mogelijk te vergroten met inachtneming van het vastgestelde beleid en op voorwaarde dat de onafhankelijke positie van de NMG gewaarborgd blijft.

Governance

Het bestuursmodel met een directeur-bestuurder en een Raad van Toezicht (RvT) is sinds 2019 volledig uitgewerkt. Er wordt gewerkt met een vaste jaaragenda en er is een vaste structuur in de samenwerking tussen bestuur en Raad van Toezicht. De RvT is belast met het toezicht op de algemene gang van zaken binnen de stichting, met het toezicht op het door de directeur-bestuurder gevoerde beleid en beheer en met het toezicht op het functioneren van de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht bestaat per 31 december 2025 uit vijf personen. De vacature die ontstond door het vertrek van één persoon in december 2024 is in de loop van 2025 ingevuld.

Samenwerking met andere organisaties

Samenwerking is een begrip dat in de genen van de NMG zit. Het woord federatie is daar exemplarisch voor. Maar het gaat verder dan dat. Daar de NMG altijd al in een omgeving heeft moeten werken waar de middelen beperkt waren, wordt er al lange tijd met andere partijen in het domein overlegd en afgestemd.

Zo heeft de NMG al sinds vele jaren de volgende samenwerkingen met andere organisaties:

- Een inhoudelijke, operationele en gestructureerde samenwerking met Het Groninger Landschap, IVN, Landschapsbeheer Groningen, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Samen met de NMG vormen zij de 'Groene Zes'.

- Deze samenwerking is gericht op het afstemmen van beleid, verdelen van taken om dubbelingen te voorkomen en om als één partner op bepaalde dossiers met de provincie Groningen samen te kunnen werken.
- Een inhoudelijke, operationele en organisatorische samenwerking met de collega-federaties in Noord-Nederland: Friese Milieu Federatie en Natuur en Milieufederatie Drenthe. Deze samenwerking is enerzijds gericht op het samen uitvoeren van projecten en het delen van kennis en ervaring. Daarnaast vindt er een uitwisseling van personeel plaats en worden gezamenlijk diensten voor de backoffice ingekocht (zoals ICT-beheer, websitebeheer, vormgeving en accountancy).
- Binnen het Programma Energie Participatie werkt de NMG samen met aan de ene kant Vereniging Groninger Dorpen in het verbinden van buurten en dorpen aan gezamenlijke energie-initiatieven. Aan de andere kant werkt de NMG bij de uitvoering van het programma samen met GrEK (Groninger Energie Koepel) en Grunneger Power. De taken binnen het programma zijn over deze partijen verdeeld, maar naar buiten treden ze als een gezamenlijke entiteit op om de bewonersinitiatieven optimaal te kunnen ondersteunen.
- De twaalf provinciale natuur- en milieufederaties werken op landelijk niveau samen binnen het samenwerkingsverband de Natuur en Milieufederaties. Binnen dit samenwerkingsverband worden thema's die overal in het land spelen in samenhang uitgewerkt. Ook vindt er benchmarking plaats en wordt op deze manier een vuist gemaakt richting Rijksoverheid en parlement.

Dit zijn de belangrijkste voorbeelden. Echter, er zijn meer voorbeelden van samenwerking die erop gericht is om de schaalvoordelen, inhoudelijke synergie en kennisdeling optimaal te benutten. Daarnaast blijft de NMG voortdurend met haar partners op zoek naar mogelijkheden voor verdere optimalisatie. De eenvoudige drijfveer is dat alle partijen te maken hebben met beperkte middelen en dat eenieder gedreven is om deze zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Integriteit

Sinds 2019 is er voor alle medewerkers van de NMG een gedragscode van toepassing. Deze gedragscode beschrijft enerzijds wat er verstaan wordt onder 'goed werknemerschap' en anderzijds hoe er moet worden omgegaan met zaken als nevenfuncties, privéactiviteiten, omgaan met geschenken, niet-integere zaken en grensoverschrijdend gedrag. Ook heeft de NMG een vertrouwenspersoon aangesteld.

De diverse onderwerpen binnen het integriteitsbeleid krijgen actieve aandacht binnen de periodieke werkoverleggen. In 2025 zijn er bij de directie noch bij de vertrouwenspersoon meldingen gedaan van overschrijding van de gedragscode. Op basis van de bevindingen in 2025 is er geen aanleiding om het beleid rondom integriteit te wijzigen.

Klachten

Belanghebbenden hebben de mogelijkheid een klacht in te dienen bij de Natuur en Milieufederatie Groningen (NMG), als zij het bijvoorbeeld niet eens zijn met de uitvoering van

activiteiten of constateren dat er sprake is van inconsistent beleid. Bij de afhandeling van klachten volgen wij de volgende procedure:

- 1 Een klacht kan worden ingediend via info@nmfgroningen.nl of door telefonisch contact op te nemen via 050 3130800.
- 2 We proberen de klacht direct af te handelen. Wanneer dit niet mogelijk is, wordt de klacht genoteerd. De NMG is gehouden binnen 14 dagen te reageren. Als blijkt dat de klacht niet in deze termijn kan worden afgehandeld, stuurt de NMG een ontvangstbevestiging met informatie over de verdere afhandeling.
- 3 Alle klachten worden geregistreerd. Wanneer blijkt dat over bepaalde zaken vaker klachten binnenkomen, zal de NMG hierop actie ondernemen.

In 2025 zijn er geen klachten binnengekomen.

CBF

Het CBF toetst elk jaar of een organisatie nog aan het CBF-Keur voldoet. De NMG voldeed dit jaar aan alle vereisten en was derhalve ook in 2025 Keurmerkhouders.

Treasurybeleid

In 2022 is het treasurybeleid van de NMG formeel vastgesteld. In praktijk betekende dit geen wijzigingen in het beleid. De hoofdlijn van het beleid is dat de NMG geen beleggingen of derivaten aanhoudt. Eventuele tegoeden worden aangehouden bij banken met een Nederlandse bankvergunning. Het volledige treasurybeleid is ook op de website van de NMG gepubliceerd.

Overige gegevens

Statutaire naam:	Stichting Natuur en Milieufederatie Groningen
Vestigingsplaats:	Groningen
Rechtsvorm:	Stichting
Doelstelling:	De stichting heeft tot doel het bevorderen van het behoud, het herstel, het optimaal beheer en de duurzame ontwikkeling van natuur, milieu en landschap, het stimuleren van het gebruik van duurzame energie en van andere passende maatregelen ter vermindering van de klimaatverandering in de provincie Groningen. De stichting stelt zich mede ten doel te bevorderen dat wettelijke regels op het gebied van omgevingsrecht, met name regels ter bescherming van natuur, milieu en landschap juist worden toegepast en worden nageleefd.

Directeur-bestuurder: Lobeek, dhr. J.W. sinds 1 maart 2018

Samenstelling en rooster van aftreden Raad van Toezicht per 31-12-2025:

	Toetreding	Aftreding
Veldkamp, dhr. H.R. (voorz.)	01-03-2019	maart 2027
Prummel, mw. H.D.M. (vice-voorz)	18-02-2021	februari 2029
Hulshof, mw. A.R.	19-09-2024	september 2032
Krist, mw. A.J.	28-05-2025	mei 2033
Van de Pol, dhr. W.	25-09-2025	september 2033

De leden van de RvT worden door de RvT zelf benoemd voor een periode van vier jaar, met daarna maximaal nog een periode van vier jaar. De RvT is belast met het toezicht op de algemene gang van zaken binnen de stichting, met het toezicht op het door de Directie gevoerde beleid en beheer en met het toezicht op het functioneren van de Directie.

De Directie wordt benoemd door de RvT. De Directie is eindverantwoordelijke voor de dagelijkse leiding van de organisatie en de uitvoering van haar programma's en activiteiten en legt verantwoording af aan de RvT voor alle taken die in het directiestatuut aan haar zijn gedelegeerd.

Relevante nevenfuncties:

Raad van Toezicht

- Veldkamp, dhr. H.R.
voorzitter Marktfaciliteringsforum (MFFBAS)
daarnaast via eigen BV een tweetal klussen:
 1. Projectmanager Digital Twin ORTESE
 2. Kwartiermaker Nationale Digital Twin Elektriciteitssysteem
- Prummel, mw. H.D.M.
bestuurslid Centrum van Innovatief Vakmanschap (CIV Water)
lid van de Raad van Toezicht van het Centre of Expertise Water Technology (CEW)

lid investeringscommissie Netherlands Enabling Watertechnology (NEW) Fonds B.V.

bestuurslid branchevereniging Fenelab

bestuurslid Stichting Cultuur Groningen (SPOT)

- Hulshof, mw. A.R.

woordvoerder College van Bestuur/strategisch communicatieadviseur Rijksuniversiteit Groningen

- Krist, mw. A.J.

CEO en Hoofddirecteur Gasterra BV

Commissaris Stedin Groep

- Van der Pol, dhr. W

Voorzitter ontwikkelteam tbv opstellen van Meerjarenagenda Arbeidsmarkt

Arbeidsmarktregio Groningen/Noord-Drenthe

Voorzitter RvT Vanboeijen

Voorzitter RvT Elker jeugdhulp & onderwijs

Directeur-bestuurder

- Lobeek, dhr. J.W.

niet-gerelateerd aan de NMG:

bestuurder van Coöperatie VanOns U.A.

lid Raad van Advies A.G.S.R. Gyas

Verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft in 2025 vier reguliere vergaderingen gehouden. De RvT werkt hierbij met een vaste jaaragenda

- Vergadering medio februari: Zelfevaluatie RvT, Personeelsbeleid, Ontwikkelingen binnen het netwerk
- Vergadering medio mei: Vaststellen jaarrekening, Kwartaalrapportage Q1
- Vergadering Eind augustus/begin september: Beoordeling functioneren directeur-bestuurder
- Medio september: Halfjaarrapportage, Risicobeheersing
- Vergadering begin december: Werkplan nieuwe jaar, Vaststellen begroting

Naast de onderwerpen op de vaste jaaragenda en de actualiteit is er in 2025 uitgebreid stilgestaan bij de acquisitie strategie voor de middellange termijn in het kader van de diversificatie van financiële bronnen.

Verder heeft er – in het kader van de samenwerking in het Noorden – een gezamenlijk overleg plaatsgehad met directies, bestuur en RvT van de drie noordelijke NMF's.

Naast de reguliere vergaderingen heeft de Raad van Toezicht eenmaal per jaar een overleg met de medewerkers (deels zonder bestuurder) en ook een apart overleg met de accountant.

Ook houdt de Raad van Toezicht eenmaal per jaar een functioneringsgesprek met de bestuurder en stelt de beloning van de bestuurder vast. Bij de vaststelling van de beloning geldt het kader dat het CBF hiervoor hanteert.

In 2025 heeft de Raad van Toezicht eenmaal vergaderd over haar eigen functioneren en in het verlengde daarvan over de gewenste competenties in de Raad van Toezicht.

Algemeen oordeel

De RvT heeft toegezien op de naleving door de bestuurder van wettelijke verplichtingen en de eisen zoals die worden gesteld door CBF en diverse subsidieverstrekkers. Er zijn in 2025 geen afwijkingen geconstateerd.

De RvT heeft toegezien op de rechtmatige verwerving en de doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de middelen van de stichting. Er zijn geen schendingen van integriteit geconstateerd.

De RvT heeft De Jong AFM als accountant aangewezen als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Deze heeft verslag uitgebracht aan de toezichthouder over het boekjaar 2025 en heeft een goedkeurende verklaring gegeven hierover.

Werkgeverstaken

In 2025 heeft de RvT conform het reglement een gesprek gevoerd met de bestuurder in het kader van de werkgeversrol van de raad. De RvT is positief over het functioneren van de bestuurder.

De Raad van Toezicht heeft de beloning vastgesteld van de directeur-bestuurder. De hoogte van de beloning voldoet aan de eisen die het CBF en de WNT hieraan stellen.

Beloning

De leden van de Raad van Toezicht genieten als zodanig geen beloning voor hun werkzaamheden.

Risico's

Medio 2024 is de risicoanalyse hernieuwd. In 2025 is er geen aanleiding geweest om deze inhoudelijk aan te passen.

De risico analyse bevat een aantal elementen en categorieën.

De volgende categorie indeling wordt gehanteerd:

- Strategisch
- Reputatie
- Personeel
- Operationeel
- Financieel

Binnen de categorieën worden de verschillende onderdelen op de volgende aspecten:

- Kans dat zich een risico voordoet
- Aard van het risico: structureel of incidenteel
- Impact van het risico
- Mate van beïnvloedbaarheid

Vervolgens worden op basis hiervan eerst de mate van het risico gescoord (kans x impact x mate x hoe structureel).

Automatisch scoren dus de risico's die een structureel karakter hebben hoger.

En tenslotte nog een keer de analyse naar prioriteit (mate van risico x beïnvloedbaarheid).

Op basis hiervan komen er twee risico's met prioriteit naar boven.

- Beperkte diversiteit financiële bronnen leidend tot grote impact als een ervan wegvalt.
- Kwetsbaarheid agv kleine organisatie leidend tot plotseling wegvallen van belangrijke competenties in geval van ziekte of vertrek

Op basis van de risico-analyse is er een worst case scenario gedefinieerd welke geldt als uitgangspunt voor de berekening van de omvang van de continuïteitsreserve. Op basis van de uitkomst van dit scenario is er een totale reservepositie van € 450.000 nodig (prijspeil 2024). De totale omvang eind 2025 bedroeg € 397.000.

De conclusie die door het bestuur en de Raad van Toezicht is getrokken luidt dat alleen in het worst case scenario de reserves niet voldoende zijn. De kans dat het worst case scenario zich voordoet wordt als bijzonder laag geclassificeerd.

Bestuur en Raad van Toezicht hebben zich voorgenomen toekomstige meevallers c.q. positief resultaat grotendeels aan de continuïteitsreserve toe te voegen.

Financieel verslag

Toelichting jaarrekening 2025

In algemene zin heeft de NMG over 2025 een beperkt negatief operationeel resultaat geboekt. Dit wordt in het eindresultaat echter gemaskeerd door een aantal boekhoudkundige aanpassingen, mede op advies van de accountant, die op papier leiden tot een positief eindresultaat.

Operationeel resultaat

Het negatieve operationeel resultaat is vooral te wijten aan een drietal factoren:

- in het vierde kwartaal bleken een aantal geplande projecten nog niet gereed voor uitvoering of werden uitgesteld. Dit had een negatief effect op de productiviteit
- Er waren een aantal nieuwe medewerkers aangetrokken. Deze hebben enige inwerktijd nodig alvorens ze kunnen bijdragen aan het resultaat.
- Vooral op het thema circulariteit bleef het rendement op de inspanningen achter.

Boekhoudkundige wijzigingen

In 2025 zijn er twee belangrijke boekhoudkundige wijzigingen doorgevoerd.

- Vanuit het CBF zijn er nieuwe richtlijnen gekomen over de wijze van verantwoording. Dit leidt onder de streep niet tot een wijziging van het resultaat, maar maakt het in het eerste jaar wel lastig een goede vergelijking te maken met voorgaande jaren.
- In onze boekhouding stond een voorziening voor bovenmatig en langdurig ziekteverzuim. Op basis van de nieuwste inzichten en op advies van de accountant zijn we tot de conclusie gekomen dat een voorziening niet passend is, maar dat dit moet worden geregeld via de reserves. Op papier valt de voorziening vrij, maar wordt daarna toegevoegd aan de reserves.
- Dit sluit uiteindelijk ook aan bij de herziening van ons beleid inzake reserves die we in 2024 al hebben gedaan.

Vooruitblik

De politieke werkelijkheid van de afgelopen jaren heeft er toe geleid dat er minder aandacht en urgentie voor natuur en verduurzaming is geweest. Dit merkt de NMG in de dagelijkse praktijk. Bij de publieke partijen is de financieringsbereidheid van verduurzamingsprojecten afgenomen. Deze trend is al langer gaande en daarom willen wij onze financiële bronnen verder diversifiëren.

In dat kader zijn wij ons zowel in landelijk verband – via onze landelijke koepel – aan het beraden op de juiste positionering. Daarnaast onderzoeken wij in het regionaal verband van Noord-Nederland hoe de NMF's effectiever kunnen samenwerken.

Netto resultaat

De vrijval van de voorziening gecombineerd met het negatieve operationele resultaat leiden tot een positief saldo. Het netto resultaat over 2025 komt hiermee op € 41.158

Bestemming resultaat

Omdat wij de komende jaren bezig zullen gaan met een strategisch herpositionering op landelijk niveau en onderzoek willen doen naar een intensievere samenwerking op noordelijk niveau zullen wij voor beide trajecten middelen beschikbaar moeten hebben. Om die reden wordt de reserve Strategische projecten met € 10.000 verhoogd.

Het resterende resultaat € 31.158 kan worden toegevoegd aan de continuïteitsreserve. Gezien de in het afgelopen jaar gevoerde discussie over de hoogte van de reserves is deze aanvulling meer dan welkom om op het gewenste niveau van € 450.000 (prijspeil 2024) uit te komen.

Beleid bezoldiging directeur

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in februari van 2024. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt NMG de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen.

De berekening van de BSD-punten voor de Natuur en Milieufederatie Groningen is als volgt

Criterium OMVANG			Score	
Directe besteding aan de doelstellingen	€	800.000	80	BSD-punten
Beheer van reserves en fondsen			5	
Aantal medewerkers en vrijwilligers	fte	10	35	BSD-punten
Subtotaal			120	
Criterium ORGANISATORISCHE CONTEXT				
Aansturing door koepelorganisatie			65	BSD-punten
Toezicht op directie			80	BSD-punten
Subtotaal			145	
Criterium COMPLEXITEIT				
Diversiteit portfolio en activiteiten			90	BSD-punten
Subtotaal			90	
Directiemodel: ENKELVOUDIGE DIRECTEUR			Totaalscore	355 BSD-punten

In deze regeling wordt de waardering van directiefuncties gereguleerd aan de hand van een puntensysteem, de Basis Score voor Directiefuncties (BSD-punten). Deze BSD-punten worden toegekend op basis van enkele kwantitatieve en kwalitatieve kenmerken van de goededoelenorganisatie, onderverdeeld in drie hoofdcriteria: de omvang, de complexiteit en de organisatorische context. Tot slot speelt het directiemodel een rol.

De weging van de situatie bij NMG vond plaats door de RvT. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 355 punten met een maximaal jaarinkomen van € 115.922 (1 fte/12 maanden). De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroegen (2025 in EUR) voor J.W. Lobeek (1 FTE/12 mnd) € 113.134.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn bleven binnen het in de regeling opgenomen maximum bedrag van € 150.698 per jaar. De belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen. De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten

Goedkeuring en controle

Accountantsbureau De Jong AFM heeft een controle uitgevoerd van de jaarrekening 2025, bestaande uit een balans per 31 december 2025, een staat van baten en lasten en een toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen.

Naar het oordeel van de accountant geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Natuur en Milieufederatie Groningen per 31 december 2025 en van het resultaat over 2025 in overeenstemming met de Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen.

De Raad van Toezicht heeft op 29 juni 2026 de jaarrekening over 2025 goedgekeurd.

Vooruitblik 2026 en verder.

Het financieel beeld voor 2026 en verder kent veel onzekerheden, mede veroorzaakt door een wispelturig politiek klimaat.

Desondanks hebben we de verwachting van een stabiel beeld bij de financiële ontwikkelingen voor de komende jaren. Hiervoor verwijs ik naar de Begroting 2026 (bijlage 1) en de Meerjarenbegroting 2024-2028 (bijlage 2).

Staat van baten en lasten over 2025									
			Ref.	Rekening 2025		Begroting 2025		Rekening 2024	
				€		€		€	
Baten			7						
Geworven baten			7.1						
Particulieren				846		750		1.476	
Donaties				1.112		0		0	
Bedrijven				858		15.000		8.745 *)	
Loterijorganisaties				0		0		0	
Subsidies van overheden				513.164		557.024		330.308	
Verbonden organisaties zonder winststreven				238.703		268.000		383.644	
Andere organisaties zonder winststreven				189.160		152.000		78.731	
Som van de geworven baten				943.842		992.774		802.904	
Baten als tegenprestatie voor de levering			7.2						
van producten e/o diensten				0		0		226.299	
Overige baten			7.3	405		0		-3.588	
Som van de baten				944.247		992.774		1.025.614	
Lasten									
Besteed aan doelstellingen									
Biodiversiteit				149.720				340.831	
Klimaatadaptatie				39.716				46.265	
Energietransitie				215.622				399.963	
Circulariteit				32.632				107.049	
Thema's integraal				260.456				99.315	
				698.146		992.481		993.424	
Wervingskosten				25.612		0		0	
Kosten beheer en administratie 1)				185.012		0		0	
Som van de lasten				908.771		992.481		993.424	
Saldo voor financiële baten en lasten				35.476		293		32.190	
Financiële baten en lasten			9	5.682		0		5.710	
Saldo van baten en lasten				41.158		293		37.900	

Voorstel tot Resultaatbestemming									
				Rekening 2025		Begroting 2025		Rekening 2024	
				€		€		€	
Bestemmingsreserve externe juridische kosten								5.000	
Bestemmingsreserve grootschalige bijeenkomsten								10.000	
Bestemmingsreserve strategische reserve projecte			10.000					0	
Continuïteitsreserve			31.158					22.900	
			41.158			0		37.900	

1) De provinciale milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van de Vereniging Fondsenwervende Instellingen (VFI). De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de Toelichting bestedingen, (zie bijlage 1) maar werden in de staat van baten en lasten volledig toegerekend aan de doelstellingen. Vanaf 2025 verplicht het CBF een andere systematiek waarin deze kosten ook in de staat van baten en lasten zichtbaar worden weergegeven.

Kasstroomoverzicht over 2025

Het saldo van de liquide middelen is in 2025 toegenomen met € 86.724. De oorzaak hiervan blijkt uit onderstaande analyse van de kasstromen.

				2025	2024
				€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Resultaat				41.158	37.900
Afschrijvingen				4.178	7.296
				45.336	45.197
Veranderingen in werkkapitaal					
Mutatie vorderingen			73.066		-29.160
Mutatie kortlopende schulden			37.069		-57.665
				110.135	-86.826
Kasstroom uit operationele activiteiten				155.472	-41.629
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Mutatie van de voorzieningen				-64.496	46.295
Mutatie van de bestemmingsreserve					0
Investerings in materiële vaste activa				-4.252	-9.464
Netto kasstroom				86.724	-4.798
Stand liquide middelen per 31 december				512.425	425.701
Stand liquide middelen per 1 januari				425.701	430.499
Mutatie liquide middelen				86.724	-4.798

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

1. Begroting 2026

BATEN		LASTEN	
Geworven baten		Personeel	
Subsidies overheden		- Salariskosten	€ 897.500
- Meerjaren basissubsidie Provincie Groningen	€ 304.100	- Ontvangen ziekengeld	€ -2.300
- Incidentele projectsubsidie overheden	€ 267.800	Totaal salarissen, soc. lasten en pensioen	€ 895.200
Bijdragen verbonden organisaties zonder winststreven		Werk door derden	€ 5.000
- Nationale Postcode Loterij via landelijke NMF's	€ 118.000	Reis-en verblijfkosten	€ 13.500
- Overige verbonden organisaties	€ 155.300	Ziekteverzuimverzekering	€ 17.000
Bijdragen organisaties zonder winststreven	€ 237.000	Scholing en training	€ 12.000
Baten Particulieren	€ 4.000	Werving	€ 500
Baten bedrijven	€ 7.800	Overige personeelskosten	€ 5.000
		Onbelaste (thuiswerk) vergoedingen	€ 10.000
		Totaal personeel	€ 958.200
		Huisvesting	
		Huur en servicekosten	€ 30.500
		Reparaties, onderhoud en klein inventaris	€ 400
		Verzekeringen en belastingen	€ 750
		Schoonmaak	€ 3.750
		Totaal huisvesting	€ 35.400
		Organisatie	
		Bestuurskosten / RvT / RvA	€ 1.500
		Werkoverleg en huishoudelijke kosten	€ 1.250
		Accountant	€ 12.000
		Salarisadministratie en financiële administratie	€ 30.000
		Automatisering, internet en telefoon	€ 22.000
		Kantoorartikelen en -kosten	€ 1.000
		PR, representatie, website, CRM	€ 5.000
		Bankkosten	€ 1.000
		CBF keur	€ 3.375
		Overige organisatiekosten	€ 8.000
		Totaal organisatie	€ 85.125
		Afschrijvingen	
		Afschrijving automatisering	€ 3.000
		Afschrijving meubliar	€ 2.000
		Totaal afschrijvingen	€ 5.000
		Projectkosten	
		Specifieke projectkosten	pm
		Bijdrage strategische projecten koepel	€ 10.000
		Totaal projectkosten	€ 10.000
TOTAAL BATEN	€ 1.094.000	TOTAAL LASTEN	€ 1.093.725
		SALDO	€ 275

2. Meerjarenbegroting 2024-2028

	Meerjarenbegroting 2024-2028				
BATEN	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Geworven baten					
Subsidies overheden					
- Meerjaren basissubsidie Provincie Groningen	285.600	297.024	305.935	315.113	324.566
- Incidentele projectsubsidie overheden	272.000	282.880	291.366	300.107	309.111
Bijdragen verbonden organisaties zonder winststreven					0
- Nationale Postcode Loterij via landelijke koepel NMF's	118.000	118.000	118.000	118.000	121.540
- Overige verbonden organisaties	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
Bijdragen organisaties zonder winststreven	145.000	150.800	156.832	163.105	169.629
Baten Particulieren		750	2.000	2.500	3.000
Baten bedrijven	0	15.000	15.450	15.914	16.391
TOTAAL BATEN	970.600	1.014.454	1.039.583	1.064.739	1.094.237
LASTEN	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2026
Personeel					
Salariskosten	796.705	820.606	845.224	870.581	896.698
Ontvangen ziekengeld	-1.545	-2.200	-2.300	-2.300	-2.369
Totaal salarissen, sociale lasten en pensioenlasten	795.160	818.406	842.924	868.281	894.329
Werk door derden	0	5.500	5.750	5.750	5.923
Reis-en verblijfkosten	13.500	13.500	13.500	13.500	13.905
Ziekteverzuimverzekering	12.875	13.519	13.900	13.900	14.317
Scholing en training	6.180	8.800	9.250	9.250	9.528
Werving	515	1.000	1.250	1.250	1.288
Overige personeelskosten	2.575	2.000	2.000	2.000	2.060
Totaal personeel	830.805	862.725	888.574	913.931	941.349
Huisvesting					
Huur en servicekosten	27.195	28.555	29.983	31.482	32.426
Reparaties, onderhoud en klein inventaris	515	375	400	400	412
Verzekeringen en belastingen	721	1.000	1.050	1.103	1.136
Schoonmaak	3.090	3.245	3.407	3.577	3.684
Totaal huisvesting	31.521	33.174	34.839	36.561	37.658
Organisatie					
Bestuurskosten / RvT / RvA	1.030	1.061	1.093	1.126	1.159
Werkoverleg en huishoudelijke kosten	1.030	1.061	1.093	1.126	1.159
Accountant	9.270	9.548	9.835	10.130	10.433
Salarisadministratie en financiële administratie	25.750	26.523	27.318	28.138	28.982
Automatisering, internet en telefoon	15.965	16.444	16.937	17.445	17.969
Kantoorartikelen en -kosten	2.575	2.652	2.732	2.814	2.898
PR, representatie, website, CRM	8.755	9.018	9.288	9.567	9.854
Bankkosten	515	530	546	563	580
CBF keur	2.833	2.917	3.005	3.095	3.188
Overige organisatiekosten	4.120	8.000	8.000	8.000	8.000
Totaal organisatie	71.843	77.754	79.847	82.002	84.222
Afschrijvingen					
Afschrijving automatisering	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Afschrijving meubliar	750	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal afschrijvingen	8.750	10.000	10.000	10.000	10.000
Projectkosten					
Specifieke projectkosten	27.000	27.810	28.644	29.504	29.504
Bijdrage aan meerjarenstrategie landelijke koepel		3.000	0	0	0
Totaal projectkosten	27.000	30.810	28.644	29.504	29.504
TOTAAL LASTEN	969.919	1.014.463	1.041.905	1.071.998	1.102.733
SALDO BATEN EN LASTEN	681	-9	-2.322	-7.259	-8.496

Al meer dan 25 jaar steun van de Postcode Loterij

Vorig jaar kon het project Boer&Buur met Natuur van start gaan, dankzij een extra bijdrage van de Postcode Loterij (Foto: Mark van Stokkom voor Herenboeren Nederland)

De Natuur en Milieufederaties mogen al meer dan 25 jaar rekenen op de steun van de Nationale Postcode Loterij. De vaste jaarlijkse bijdrage van 2,25 miljoen euro maakt het mogelijk dat wij ons samen met ruim 1.200 lokale initiatieven kunnen blijven inzetten voor mooie en duurzame provincies. De impact die we hiermee realiseren, was niet mogelijk geweest zonder deze hulp. Wij zijn de Postcode Loterij en alle deelnemers dan ook heel dankbaar voor hun bijdrage.

Annie van de Pas, directeur van de Natuur en Milieufederaties: 'De bijdrage van de Loterij is al ruim 25 jaar een fundament voor de realisatie van vele mooie lokale projecten in de 12 provincies en zorgt ook voor een belangrijke impuls voor landelijke projecten zoals Energietuinen en Plan Boom. Het is fantastisch dat we, dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij, in heel Nederland extra meters kunnen maken.'

Extra schenkingen

Naast de jaarlijkse bijdrage kunnen we een beroep doen op een extra schenking van de loterij voor bijzondere projecten, zodat we belangrijke stappen kunnen maken richting een klimaatbestendige, natuurinclusieve en circulaire samenleving. De projecten [Plan Boom](#) en [Energietuinen](#) zijn hier voorbeelden van. Projecten die we zonder deze extra bijdrage niet hadden kunnen uitvoeren. Een relatief nieuw project dat we vorig jaar gestart zijn met hulp van de loterij is [Boer&Buur met Natuur](#). In iedere provincie gaan twee (bij ons 1) coalities aan de slag, die groene boeren en actieve burens bij elkaar brengen. Door dit netwerk krachtig bij te staan, werken we aan meer biodiversiteit, een beter klimaat, circulair grondstofgebruik en gezonde & diervriendelijke voeding. Oftewel: een toekomstbestendige landbouw.

"Verandering begint vaak in de regio. De Natuur en Milieufederaties laten zien hoe je met lokale kennis, betrokken inwoners en sterke coalities grote stappen kunt zetten voor natuur, klimaat en leefomgeving. Als Postcode Loterij zijn we trots dat we dit belangrijke werk, dankzij onze deelnemers, kunnen ondersteunen."

– Marieke Rodenhuis, Hoofd Goede Doelen van de Postcode Loterij

Natuur en Milieufederatie Groningen

Bankastraat 77
9715 CJ Groningen

info@nmfgroningen.nl
www.nmfgroningen.nl

NL39 TRIO 0379 4674 10
KvK 41009418
BTW-nummer: NL003422690B01

Samen voor een mooi
en duurzaam Groningen

